

تحلیل کیفی ساختار استدلال موافقان و مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری در ایران

صدیقه شیخزاده جوشانی^{۱*}، یحیی کمالی^۲، کیانا کامیابی^۳

چکیده

موضوع حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری ایران طی سال‌های اخیر سهمی از گفتمان‌های سیاسی و نیز پژوهش‌های علمی را در حوزه مشارکت سیاسی زنان به خود اختصاص داده است؛ تا آنجا که به ادعایی بحث‌برانگیز تبدیل شده است. مقاله حاضر با تمرکز بر اظهار نظرهای برخی «قانون‌گذاران، ناظران انتخاباتی، فقها، زنان دارای سابقه مدیریت و نمایندگی سیاسی و کاندیداهای زن در انتخابات ریاست جمهوری» در بازه زمانی ۱۳۵۸-۱۳۹۸ و فرض ادعای آن‌ها به‌عنوان کنش‌گفتار استدلالی کوشیده است از منظر مدل استدلالی تولمین نشان دهد چگونه موافقان و مخالفان ساختار استدلالی خود را شکل داده‌اند. یافته‌های حاصل از تحلیل محتوای کیفی ۵۰ متن استدلالی بیانگر این است که همه استدلال‌گران در ساختار استدلالی خود اجزای اصلی: ادعا، داده و ضمانت از مدل تولمینی را به کار گرفته‌اند، اما فقط در دو متن اجزای ششگانه تولمین به کار گرفته شده که در نتیجه، استدلال‌های کاملی محسوب نمی‌شوند. استنباط پژوهش‌گران این است حضور ضمانت‌های زمینه‌مند در ساختار استدلالی موافقان دلالت بر این دارد که آن‌ها در تلاش‌اند از این طریق ادعای طرف مقابل را به چالش بکشند و مقبولیت استدلال خود را افزایش دهند.

کلیدواژگان

استدلال، انتخابات ریاست جمهوری، ایران، ساختار استدلالی، حق نمایندگی زنان، کنش‌گفتاری استدلال، مدل استدلالی تولمین.

۱. استادیار گروه علوم سیاسی دانشکده حقوق و الهیات دانشگاه شهید باهنر کرمان (نویسنده مسئول)
Ssheikhzadeh@uk.ac.ir

۲. دانشیار گروه علوم سیاسی دانشکده حقوق و الهیات دانشگاه شهید باهنر کرمان
yahyakamali@uk.ac.ir

۳. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد علوم سیاسی دانشگاه شهید باهنر کرمان
Kamyabikiana@gmail.com تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۸/۱۵، تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۱۱

مقدمه و بیان مسئله

مشارکت به معنای پذیرش اصل برابری افراد است و از شروط لازم تحقق توسعه در زمینه‌های گوناگون اقتصادی، اجتماعی و سیاسی محسوب می‌شود. مشارکت سیاسی را «تلاش‌هایی که با هدف تأثیرگذاری بر جامعه صورت می‌گیرد» می‌دانند [۱۰]. مشارکت سیاسی به‌منزله شاخصی از توسعه سیاسی زمانی صورت خواهد گرفت که در کنار عنصر داوطلبانه و خودبَرانگیخته بودن فراگیر باشد. به این معنا که همهٔ آحاد جامعه بتوانند در تمام سطوح مشارکت سیاسی به دور از هرگونه محدودیت به مشارکت بپردازند [۱۴]. در حوزهٔ مسائل زنان، مشارکت سیاسی کامل و مؤثر زنان موضوع حقوق بشر، رشد فراگیر و توسعه پایدار است. در اهداف توسعه هزاره سازمان ملل، مشارکت برابر زنان همراه با مردان در قدرت و تصمیم‌گیری بخشی از حقوق بنیادین برای مشارکت در حیات سیاسی است و در مرکز برابری جنسیتی و توانمندسازی زنان قرار دارد [۲۵]. در ایران، حوزهٔ مشارکت سیاسی زنان شامل دو حوزهٔ رأی‌دهی (حق رأی‌دادن) و نمایندگی (حق انتخاب‌شدن) می‌شود. تاریخچهٔ مشارکت سیاسی زنان در ایران به سال ۱۳۴۱ برمی‌گردد؛ زمانی که براساس لایحهٔ انجمن‌های ایالتی و ولایتی، زنان برای اولین بار حق شرکت در انتخابات و نامزدشدن برای انتخابات را به دست آوردند. در دورهٔ جمهوری اسلامی ایران، حق نمایندگی زنان به نامزدشدن برای شوراهای اسلامی شهر و روستا و مجلس شورای اسلامی محدود است، اما مشارکت سیاسی زنان در حوزهٔ نمایندگی ریاست‌جمهوری همچنان محدود است. براساس اصل یکصد و پانزدهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مصوبهٔ ۱۳۶۸، رئیس‌جمهور باید از میان رجال مذهبی و سیاسی که واجد شرایط باشند انتخاب شود. بر این اساس، زنان از عهده‌داری حق نمایندگی ریاست‌جمهوری منع شده‌اند؛ مثلاً، از میان ۱۶۳۶ فردی که به منظور نامزدی در انتخابات دوازدهمین دورهٔ ریاست‌جمهوری در سال ۱۳۹۶ ثبت‌نام کردند، ۱۳۷ نفر زن بودند [۲] که صلاحیت هیچ‌یک از آن‌ها مورد تأیید شورای نگهبان قرار نگرفت. این در حالی است که براساس یافته‌های یک مطالعهٔ تطبیقی، ایران در میان کشورهای پاکستان، افغانستان، سوریه، عراق و ترکیه تنها کشوری است که در رابطه با شرایط کاندیداتوری ریاست‌جمهوری شرط جنسیت را در قانون اساسی لحاظ کرده است [۸]. مسئلهٔ حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست‌جمهوری در ایران از این‌رو اهمیت دارد که زنان به‌عنوان نیمی از نیروی انسانی، خود یکی از منابع مهم توسعه‌اند و در نتیجه، حضور آن‌ها در مشارکت سیاسی سطح بالا (مدیریت سیاسی کلان) به‌عنوان مسئله‌ای مهم جزء پیش‌نیازهای توسعه‌یافتگی سیاسی کشور به شمار می‌رود. ادعای حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست‌جمهوری از اواسط دههٔ ۱۳۷۰ همواره از سوی موافقان و مخالفان مورد چالش نظری و عملی قرار گرفته و استدلال‌های متعدد و متنوعی توسط دو طرف ارائه شده است. هریک از طرفین سعی کرده است با طرح ادعای خود در قالب زنجیره‌ای از دلایل، ساختار استدلالی خود

را شکل دهند و از این طریق، ادعای طرف مقابل را به چالش بگیرد. به رغم اینکه موضوع حق نمایندگی زنان در مطالعات مختلفی بررسی شده، کنش گفتار استدلالی موافقان و مخالفان تاکنون مورد توجه قرار نگرفته است. اینکه چگونه هر دو طرف به کمک زنجیره‌ای از گزاره‌های استدلالی تلاش کرده‌اند دیگری را به پذیرش ادعای خود وادار کنند، مسئله‌ای است که پژوهش حاضر در صدد توضیح آن برآمده است. از این رو، نویسندگان کوشیده‌اند با بهره‌گیری از نظریه کنش گفتاری و به طور مشخص، مدل تحلیل ساختار استدلالی استفن ادلسون تولمین (۱۹۲۲-۲۰۰۹)، فیلسوف بریتانیایی، با شناسایی، توصیف و مقایسه اجزای بیانی‌های استدلالی موافقان و مخالفان (شامل قانون‌گذاران، ناظران انتخاباتی، فقها، زنان دارای سابقه مدیریت و مشارکت سیاسی و کاندیداهای زن در انتخابات ریاست جمهوری) در دوره زمانی ۱۳۵۸-۱۳۹۸، به این پرسش به عنوان پرسش اصلی پژوهش پاسخ دهند که: موافقان و مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری ایران ساختار استدلالی خود را چگونه شکل داده‌اند؟

هدف و سؤالات پژوهش

در پژوهش کنش گفتاری استدلال، ساختار استدلالی به زنجیره‌ای از گزاره‌ها یا بیانی‌هایی اشاره دارد که با هدف طرح یک ادعا از سوی یک استدلال‌گر ساخته می‌شوند. هر ساختار استدلالی، شامل طرح یک ادعا، حمایت از شواهد و پاسخ به چالش‌های واقعی و خیالی است. در مدل استدلالی تولمین، یک ساختار استدلالی شامل اجزای ششگانه: ادعا، داده، ضمانت، پشتوانه، تعدیل‌گر و انکار است که به طور سلسله‌مراتبی ساخته شده و در کنار هم ساختار یک استدلال کامل و مستحکم را شکل می‌دهند. هدف پژوهش حاضر شناسایی این گزاره‌ها و مطابقت دادن آن‌ها با اجزای ساختار استدلال تولمینی است. از این رو، سؤالات ذیل در راستای این هدف طرح شده‌اند.

سؤال اصلی

موافقان و مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری ایران ساختار استدلالی خود را در بازه زمانی ۱۳۵۸-۱۳۹۸ چگونه شکل داده‌اند؟

سؤالات فرعی

- اجزای استفاده شده در ساختار استدلالی موافقان و مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری در ایران در بازه زمانی ۱۳۵۸-۱۳۹۸ کدام‌اند؟

- کیفیت ساختار استدلالی موافقان و مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری در ایران براساس نوع و فراوانی اجزای به کار گرفته شده در استدلال چگونه است؟

— قدرت و اعتبار استدلال موافقان و مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری در ایران براساس جزء ضمانت به کار گرفته شده در ساختار استدلالی آن‌ها چگونه است؟

پیشینه پژوهش

براساس یافته‌های یک فراتحلیل، موضوع «مشارکت سیاسی» در پژوهش‌های مرتبط با مشارکت زنان نسبت به سایر حوزه‌های مشارکت سهم بیشتری را به خود اختصاص داده است [۱۰]. از این رو، پژوهش‌های متعددی درباره مشارکت سیاسی زنان و مسئله حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری ایران انجام شده است که از میان آن‌ها ۳۶ اثر بررسی نهایی شده، اما موارد ذیل به دلیل تناسب بیشتر با موضوع پژوهش حاضر در جدول ۱ ذکر شده‌اند.

جدول ۱. پژوهش‌های مرتبط با پژوهش حاضر

پژوهش‌گر	عنوان	سال انتشار	یافته‌ها و نتایج
محمد صادق طباطبایی و حید قاسمی منیر پشمی	بررسی مسئله تصدی زن بر مقام ریاست جمهوری در جمهوری اسلامی ایران	۱۳۸۷	بررسی فقهی ادله و مستندات حاکی از این است که مدرک معتبری بر ناشایستگی یا ممنوعیت زن از تصدی ریاست دولت و اختصاص این مقام به مردان وجود ندارد.
محسن ملک افضلی اردکانی عبدالله امیدی فرد محمد علی هاشمی	ریاست جمهوری زنان با تأکید بر ظرفیت‌های قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و اندیشه ولایت فقیه	۱۳۹۴	قرآن و اسناد شرعی، زنان را از مشارکت در صحنه‌های اجتماعی- سیاسی محروم نکرده و دلایل مخالفان ناکافی است.
سمیرا کیانی	بررسی ولایت زن از منظر فقه امامیه و حقوق ایران	۱۳۹۵	تصدی سمت ریاست جمهوری از سوی زنان بلامانع است.
جمیله کدیور	ریاست جمهوری زنان با استفاده از رویکردی تلفیقی (تاریخی- فقهی)	۱۳۸۵	از دید بسیاری از روحانیان و علما واگذاری و مسئولیت به زنان، به استناد آیات قرآن پذیرفته شده است
فائزه دانشور	تأملی حقوقی بر مبنای «رجال» در اصل ۱۱۵ قانون اساسی	۱۳۹۶	مانع حقوقی برای ریاست جمهوری زنان در ایران موجود نیست و ریاست جمهوری زنان در ایران با موازین فقهی سازگاری دارد.
مجتبی بذریچ	مفهوم رجل سیاسی و تحولات آن از نگاه شورای نگهبان در انتخابات‌های جمهوری اسلامی	۱۳۹۷	مسئله ریاست جمهوری امری نوظهور در فقه شیعی است که پس از انقلاب اسلامی پدیدار شده و پیشینه تاریخی در فقه شیعه ندارد.
فرج الله هدایت‌نیا گنجی	ریاست جمهوری زنان	۱۳۸۵	هیچ مانع فقهی یا حقوقی برای صلاحیت زنان نسبت به سمت ریاست جمهوری وجود ندارد.

همان‌گونه که بررسی پیشینه پژوهش نشان می‌دهد، آثار متعددی در زمینه حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست‌جمهوری در ایران انجام گرفته که در آن‌ها تلاش شده حق مشارکت سیاسی زنان از نظر فقهی و حقوقی بررسی شود. آنچه پژوهش حاضر را از پژوهش‌های پیشین متمایز می‌کند، بررسی وجه گفتاری- زبان‌شناختی مسئله حق نمایندگی زنان در این حوزه است که در مقایسه با مطالعات پیشین نوآورانه است.

مبانی نظری پژوهش

نظریه کنش گفتاری

از نظر تاریخی، مطالعات کنش گفتار در فلسفه زبان ریشه دارد. بر این اساس، نظریه کنش گفتاری یک نظریه فلسفی از کاربرد زبان است که امروزه به طیف گسترده‌ای از آثار متون ادبی تا آیین‌های مذهبی، از معناشناسی گرفته تا قانون، اطلاق می‌شود [۲۸]. به‌طور کلی، این نظریه به نقش‌های فعل و به دنبال آن، جمله در فرایند گفتمان یا گفتار می‌پردازد [۱۸]. کنش گفتاری واکنشی است مخالف نسبت به سه اصل که معناشناسان زبانی و معناشناسان منطقی آن‌ها را اساس نگرش به معنا پذیرفته بودند. این سه اصل عبارت‌اند از: ۱. جملات خبری گونه اصلی جملات زبان‌اند؛ ۲. کاربرد اصلی زبان اطلاع‌دادن از طریق جملات است و ۳. صدق و کذب معنای جملات را می‌توان تعیین کرد [۶]. کنش گفتاری، گفتاری است که اتفاق می‌افتد و کنش به یک عمل اشاره دارد. وقتی گوینده چیزی بگوید، معمولاً اهدافی فراتر از کلمات و جملات وجود دارد [۲۲].

بنیان نظری تئوری کنش گفتاری در دوره پس از جنگ جهانی دوم در انگلستان توسط فیلسوف مشهور زبان آکسفورد، جان لانگشاو اوستین^۱، گذاشته شد. اوستین نخستین کسی بود که به نقش‌های فعل و به تبع آن، جمله در فرایند گفتمان اشاره کرد [۳]. اوستین در این نظریه مطرح کرد که مقدار درخور توجهی از گفتار و نوشتار ما یا عین عمل‌اند یا بخشی از عمل‌اند. این نوع از گفتار یا نوشتار حاوی افعالی هستند که آن‌ها را افعال کنشی می‌نامیم. آنچه آستین را به تدوین نظریه «کنش گفتاری» واداشت، مخالفت وی با سفسطه‌ای بود که در دیدگاه «پوزیتیویسم منطقی» نسبت به مسئله معناداری مطرح شده بود. براساس آن سفسطه، تنها کارکرد فلسفه زبان، ساختن جمله‌های صدق یا کذب بود. اثبات‌گرایان مدعی بودند اگر نتوان جمله‌ای را در اساس به لحاظ صدق و کذب ارزیابی کرد، آن جمله بی‌معناست. بنابراین، آستین به سبب تلاش‌های فراوان در مقابله با آن‌ها و ارائه الگوی مناسب در این خصوص بنیان‌گذار این نظریه قلمداد می‌شود [۱۸].

1. John Langshaw Austin

کنش گفتاری استدلال

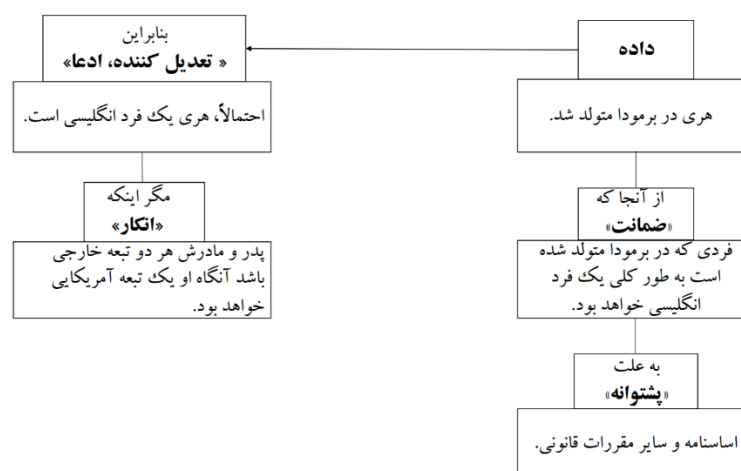
یکی از کنش‌های گفتاری، کنش استدلال است. در واقع، استدلال‌سازی تلاشی است در جهت متقاعدسازی. همچنین «استدلال» فعالیتی کلامی است شامل مجموعه‌ای از اظهارات با هدف توجیه یا رد یک نظر خاص و متقاعدکردن مخاطب [۲۶]. استدلال به این معناست که یک گزاره توسط دلایل و ضمانت‌ها حمایت شده است [۲۹]. نظریه‌های مختلف استدلال، مدل‌های گوناگونی برای توصیف ساختار زیربنایی یک استدلال ارائه می‌دهند. این مدل‌ها تلاش دارند ساختار استدلال را در یک متن مدل‌سازی کنند. به‌طور کلی، همه این نظریه‌ها در این امر توافق دارند که یک استدلال می‌تواند با استفاده از دو جزء استدلال و دو رابطه استدلالی ساختار بندی شوند. اجزای استدلال شامل ادعاها و مقدمات (پایه‌های استدلال) هستند [۲۰]. در ذیل نظریه‌های کنش گفتاری استدلال، مدل استدلال تولمین قرار دارد که با هدف تسهیل در تجزیه و تحلیل ساختار استدلال‌ها و همچنین کمک به ایجاد یک ساختار استدلالی نظام‌مندتر ارائه شده است. این مدل از مدل‌های پرکاربرد استدلال است که نسبت به دیگر مدل‌ها انعطاف‌پذیرتر است و مستقل از متن عمل می‌کند و بر هر متن با رویکرد دلخواه تحلیل‌گر قابل اجراست. از این‌رو، این ویژگی باعث شده است پژوهش حاضر این مدل را در تحلیل ساختار متون استدلالی مورد نظر به‌کار گیرد.

مدل کنش گفتار تولمین

برخی فیلسوفان و دانشوران زبان‌شناختی، به‌ویژه در حوزه کاربردی، تمرکز خود را بر تبیین کنش استدلالی قرار داده‌اند. یکی از طرحواره‌ها یا مدل‌های استدلال پرکاربرد مدل فلسفی توسعه‌یافته توسط تولمین استفن ادلسون تولمین (۱۹۲۲-۲۰۰۹)، فیلسوف بریتانیایی، است. وی با تأثیرپذیری از ویتگنشتاین، بیشتر عمر خود را صرف تجزیه و تحلیل استدلال یا برهان اخلاقی نمود و تلاش کرد نوعی طرح یا مدل استدلال را پایه‌گذاری کند [۱۷]. تولمین در صد برآمد به جای پرداختن به امر استنتاج، به شکل صوری محض، هم صورتی جدید برای استدلال‌ها کشف کند (منطق صوری) و هم معیارهای صحت مادی این استدلال را در هر حوزه استدلالی خاص به محتوای همان حوزه واگذارد (منطق ماهوی). به همین دلیل، مدل تولمین را مدلی نئوکلاسیک دانسته‌اند که موفق به جمع صورت و معنا هر دو با یکدیگر شده است [۷]. همچنین مدل تولمین هدفش این بود که نشان دهد چگونه ایدئولوژی‌های مختلف در ساختار استدلال‌ها بیان شده‌اند [۲۳].

مدل استدلال تولمین شامل شش جزء یا مؤلفه زبان‌شناختی و نشانه‌شناختی به‌هم‌مرتبط است. از این‌رو، براساس این مدل، ساختار یک استدلال با منطق ماده شامل شش عنصر سازنده است: سه جزء اصلی و سه جزء غیراصلی یا گزینشی. هر ساختار استدلالی می‌تواند بنا به

ضرورت همه این اجزای شش‌گانه را داشته باشد، اما سه جزء ادعا، داده و ضمانت به‌عنوان اجزای اصلی یک استدلال ضروری‌اند. این اجزای شش‌گانه عبارت‌اند از: ۱. ادعا: نتیجه‌گیری قابل قبول به دست آمده است، زیرا نتیجه‌گیری قابل توجیه است؛ ۲- داده: حقایقی که ما از آن‌ها به‌عنوان پایه‌ای برای ادعا استفاده می‌کنیم داده است؛ ۳. ضمانت: وظیفه‌اش صرفاً این است که به‌صراحت مشروعیت این مرحله را ثبت کند و آن را به طبقه‌ای بزرگ از مراحل برگرداند که مشروعیت آن در نظر گرفته شده است؛ ۴. پشتوانه: بدون پشتوانه، ضمانت‌ها خودشان اقتدار، اعتبار یا ارزش ندارند؛ ۵. تعدیل‌کننده: قدرت داده‌شده توسط ضمانت را در این مرحله نشان می‌دهد؛ ۶. انکار: به شرایط استثنائی‌ای اشاره دارد که ممکن است بتواند نتایج ضمانت‌شده را مغلوب یا رد کند [۲۷]. همان‌گونه که در نمودار ۱ آمده است، طبق مدل تولمین، یک استدلال حرکتی است از یک داده قابل قبول، از طریق یک ضمانت به یک ادعا. داده یا استدلال در اینجا اطلاعاتی است که به این سؤال که «شما در پی اثبات چه چیزی هستید؟» پاسخ می‌دهد. در این مدل، یک ادعا عبارت یا بیانیه‌ای است که گوینده/ نویسنده قصد دارد به‌عنوان «حقیقت» اثبات کند.

نمودار ۱. مدل استدلال تولمین [۲۷]

معیار ارزیابی استدلال در مدل تولمین

در مدل استدلالی تولمین، اولاً مقبولیت ماده هر استدلالی وابسته به داورای است که مخاطبان همان حوزه از مقبولیت آن دارند. ثانیاً صورت استدلال نه همچون منطق صوری

1. what have you got to go on?

ارسطویی دستوری، بلکه توصیفی و برگرفته از شیوه استدلالی مرسوم است که مردم در توجیهات روزمره خود به کار می‌برند [۷]. پرسش تولمین این است که چه هنجارهایی را باید برای ارزیابی استدلال به کار برد؟ به نظر او، که بسیاری آن را رادیکال می‌شمارند، رویکرد صوری ارسطویی افزون بر نقدی که بر شکل استدلالی آن وارد است، فاقد معیاری برای سنجش درستی مادی استدلال نیز است. در نظر تولمین، نباید حساب صورت را همچون رویکرد صوری از محتوا جدا کرد و اگر بخواهیم حق این دو را از یکدیگر جدا کنیم، اتفاقاً ماده استدلال را باید درست آن چیزی بدانیم که در نهایت سبب مقبولیت استدلال می‌شود. بنابراین، از منظر تولمین، آنچه به استدلال وجاهت می‌بخشد، محتوای مواردی است که در قالب استدلال بیان می‌شوند، نه خود قالب استدلال [۷]. یک معیار مهم برای ارزیابی استدلال از نظر تولمین زمینه‌مند بودن استدلال است. صورت بر مبنای معیار عام^۱، که تولمین برای صورت استدلال پیشنهاد می‌کند، عام و جهانی است و بدون توجه به حوزه استدلالی، در همه جا و در همه علوم قابل اعمال است. اما معیار خاص^۲ او که برای ارزش‌گذاری محتوای ماده استدلال به کار می‌رود، اتفاقاً جهانی نیست و مخصوص همان حوزه‌ای است که در درون آن استدلال شده است و بدین سان درستی استدلال از نگاه تولمین بیش از آنکه به صورت استدلال (معیار عام) وابسته باشد، به مقبولیت آن موضوع خاص در درون یک حوزه خاص استدلالی مربوط است [۷]. بر این اساس، قوت یک استدلال را باید زمینه‌مندی و موقعیت‌مندی آن استدلال ارزیابی کرد. در مدل تولمین، معیار درستی یک استدلال معیارهای عام و جهانی نیست؛ بلکه حوزه و زمینه‌ای است که استدلال‌گر ضمانت‌های ادعای خود را بر اساس آن طرح می‌کنند.

گاسپر و جورج (۱۹۹۸) این معایب را در مدل تولمین یافته‌اند: ۱. ساده‌سازی بیش از حد استدلال‌های پیچیده با تلاش برای خلاصه‌کردن همه‌چیز در یک نمودار ساده؛ ۲. احتمال شناسایی اشتباه اجزا؛ ۳. دلسرد کردن یا گمراه کردن احتمالی کاربران به دلیل ارائه تصویری خسته‌کننده و شاید متناقض. در ادامه این معایب، آن‌ها چند روش عملی برای افزایش استفاده مؤثر از این مدل پیشنهاد می‌کنند: ۱. به‌کارگیری نمودارهای مختلف مرتبط باهم به جای یک نمودار واحد؛ ۲. فرایند کدگذاری منظم‌تر، چندمرحله‌ای، برای شناسایی اجزای استدلال؛ ۳. نحوه انعطاف‌پذیری طرح از طریق پاسخ‌گویی به ویژگی استدلال‌های خاص و ۴. گاهی اوقات استفاده از جدول‌ها به جای نمودار [۲۱]

در ارزیابی نهایی از این مدل می‌توان گفت که مدل استدلال تولمین راهی مؤثر از فهم چگونگی و چرایی سطوح استدلال‌هایی هست که ما می‌خوانیم و می‌شنویم. این مدل، گونه‌ای از تجزیه و تحلیل یا کالبدشکافی متنی است که به ما اجازه می‌دهد یک استدلال را به اجزای گوناگون آن بشکنیم؛ به طوری که بتوانیم درباره اینکه چگونه این اجزا به خوبی باهم کار می‌کنند

1. universal=field- invariant
2. specific= field-dependent

قضاوت کنیم. گرچه تولمین ابتدا نمونه‌های حقوقی را مانند آنچه در نمودار آمده است در تبیین مدل خود مطرح کرد، بررسی پژوهش حاضر از کاربردهای این مدل نشان می‌دهد، زمینه‌های دیگری از پزشکی، علم و سیاست‌گذاری عمومی و خارجی منابع غنی‌ای از نمونه‌های استدلالی را به دست می‌دهند که با طرحواره تولمین مناسب هستند. همچنین می‌توان ادعا کرد مدل تولمین در کاربردش در فهم چگونگی و چرایی استدلال‌ها تا اندازه‌ای مانند یک فرمول عمل می‌کند. باین حال، برخی محدودیت‌ها را به نمایش می‌گذارد. از جمله اینکه این مدل در رابطه با استدلال‌هایی که در یک روش خطی سازماندهی نمی‌شوند یا در سنت خطابه غربی نوشته یا ساخته نمی‌شوند مناسب نیست.

روش پژوهش

در پژوهش حاضر، به اقتضای هدف، از روش تحلیل محتوای جهت‌دار^۱ برای راهبرد فرایند تحقیق و همچنین تحلیل یافته‌ها و نتایج استفاده شده است. رویکرد جهت‌دار را معمولاً براساس روش قیاسی متکی بر نظریه طبقه‌بندی می‌کنند؛ چون تمایز آن با دیگر روش‌ها براساس نقش نظریه از پیش موجود در آن است که به تمرکز بر پرسش‌های پژوهش تعیین طرح رمزگذاری اولیه و ارتباط بین رموزها کمک می‌کند [۴]. در این مقاله، به دلیل وجود پژوهش‌های نظری پیشین در حوزه کنش گفتاری استدلال، از روش تحلیل محتوای کیفی جهت‌دار در استخراج مؤلفه‌های ساختار استدلال از متون استدلالی استفاده شده است. روش نمونه‌گیری در این پژوهش هدفمند بوده است. جمعیت نمونه متشکل از موافقان و مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست‌جمهوری در ایران شامل: قانون‌گذاران، ناظران انتخاباتی، فقها، فعالان حقوق زنان، زنان دارای سابقه مدیریت و مشارکت سیاسی و کاندیداهای زن در انتخابات ریاست‌جمهوری هستند که در پژوهش حاضر به عنوان استدلال‌گر^۲ محسوب می‌شوند. پژوهش‌گران پس از شناسایی و انتخاب واحد زمینه‌ای و واحد تحلیل، به منظور پاسخ به سؤالات پژوهش، ابتدا به جست‌وجوی متون منتشرشده براساس کلیدواژه «حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست‌جمهوری» در بازه زمانی ۱۳۵۸-۱۳۹۸ اقدام کردند که به تدریج، دامنه جست‌وجو به کلیدواژه‌گان «رجل سیاسی»، «ریاست‌جمهوری زنان» و «اصل ۱۱۵ قانون اساسی» گسترش یافت. حاصل شناسایی اولیه، ۵۴ متن بود که با توجه به معیارهای مقوله‌بندی پژوهش، تعداد ۴ متن کنار گذاشته شد. معیارهای کنار گذاشتن این متن‌ها این بوده که در آن‌ها هیچ‌گونه طرح ادعا و استدلالی درباره «حق نمایندگی زنان در حوزه انتخابات ریاست‌جمهوری در ایران» شکل نگرفته بود. درنهایت، تعداد ۵۰ متن به‌عنوان نمونه داده (شامل ۴۲ متن استدلالی متعلق به موافقان و ۸ متن به مخالفان)، طبق دستورالعمل جدول ۲ کدگذاری شدند.

1. directed content analysis

جدول ۲. کدنامه پژوهش حاضر

مقوله	تعریف	شاخص
۱. ادعا	ادعای نتیجه‌گیری قابل قبول به دست آمده است. زیرا نتیجه‌گیری قابل توجیه است [۲۷، ص ۲۵]. یک ادعا در پاسخ به یک موضوع متضاد یا مسئله است. در تعریفی دیگر، ادعا، نگرش، یا اظهارات بحث‌برانگیزی است که به شواهد بیشتری احتیاج دارد یا نیاز دارد که از آن دفاع شود [۲۳].	شاخص‌های زبان‌شناختی ادعا عبارت‌اند از: بنابراین- در نتیجه- به طور خلاصه [۲۳]. برای شناختن آن کافی است به این پرسش پاسخ داده شود: گوینده تلاش دارد چه چیزی را اثبات کند؟ [۱۳]
۲. داده	بر اساس یک تعریف، داده عبارت است از حقایقی که ما از آن‌ها به‌منزله پایه‌ای برای ادعا استفاده می‌کنیم [۲۷]. همچنین داده شواهد و داده‌هایی است که برای پشتیبانی از ادعا استفاده می‌شود [۲۴].	شاخص‌های زبان‌شناختی داده عبارت‌اند از: زیرا، به دلیل (چون)، واقعیت این است، که...، از آنجا که [۲۳] آمار، عدد و رقم، از نوع اظهار عقیده تخصصی، از نوع شرح و توضیح، از نوع استدلال و از نوع شاهد ظاهری ذکر شده است [۱۳]
۳. ضمانت	در تعریف تولمین ضمانت، وظیفه اش صرفاً این است که به صراحت مشروعیت را ثبت کند و آن را به طبقه بزرگ تر از مراحل برگرداند که مشروعیت آن در نظر گرفته شده است [۲۷]. همچنین ضمانت، بیابیه‌ای است که پیوند بین زمینه/داده و ادعا را مجاز می‌سازد (برای پر کردن شکاف بین ادعا و زمینه) [۲۴]	ضمانت به‌طور معمول در پاسخ به پرسش‌های زیر دریافته می‌شود: سرمنشأ گوینده کجاست؟ از چه زیربنای فکری برخوردار است؟ بر چه اساسی چنین ادعایی را در کلام خود ذکر کرده است؟ یا به طور خلاصه گوینده کجایی است؟ [۱۳].
۴. پشتوانه/پشتیبان	در تعریف تولمین بدون پشتوانه، ضمانت‌ها خودشان اقتدار، اعتبار یا ارزش ندارند [۲۷]. پشتوانه مدارکی که بیابیه اعلام‌شده در ضمانت را تأیید می‌کند (وقتی که خود ضمانت کافی/معتبر نیست) [۲۴]. پشتوانه، نتیجه مطالعه، مشاهده، مصاحبه، حقایق تاریخی یا نظر کارشناسان است. این داده‌ها (اطلاعات) را پشتیبانی و تکمیل می‌کند. پشتوانه ضمانت را تقویت می‌کند [۲۳].	
۵. تعدیل‌کننده / توصیف‌گر	در تعریف تولمین، تعدیل‌کننده، قدرت داده‌شده توسط ضمانت را در این مرحله نشان می‌دهد [۲۷]. همچنین تعدیل‌کننده بیان میزان نیرو یا قطعیت ادعا است [۲۴]. تعدیل‌کننده نشان‌دهنده اطمینان (یقین) یا احتمال است [۲۳].	شاخص‌های زبان‌شناختی تعدیل‌کننده عبارت‌اند از: ممکن، شاید، مطمئناً، احتمالاً، تا آنجا که شواهد می‌رود، لزوماً، معمولاً، البته است [۲۳].
۶. انکار/ردیه/تکذیبیه	از نگاه تولمین شرایط انکار، شرایطی است که در قدرت کلی ضمانت باید کنار گذاشته شود و شرایط استثنایی است که ممکن است نتایج ضمانت‌شده را مغلوب یا رد کند [۲۷]. انکار، شناسایی محدودیت‌هایی که ممکن است به صورت قانونی برای این ادعا اعمال شود [۲۴]. انکار می‌تواند شرایطی باشد که یک ادعا را تقویت یا تضعیف می‌کند [۲۳].	شاخص‌های زبان‌شناختی انکار عبارت‌اند از: مگر اینکه (جز اینکه)، اگر... پس... است [۲۳].

منبع: پژوهش حاضر

تحلیل کیفی ساختار استدلال موافقان و مخالفان... ۷۵

جدول ۳. مشخصات استدلال گران				
ردیف	استدلال گر	موضع موافق / مخالف	سابقه استدلال گر	فراوانی و زمان انتشار متون استدلالی مورد تحلیل
۱	اعظم طالقانی	موافق	روزنامه‌نگار، فعال حقوق زنان؛ نماینده دوره نخست مجلس شورای اسلامی از حوزه تهران؛ کنشگر سیاسی با گرایش ملی مذهبی و دبیر کل تشکل سیاسی جامعه زنان انقلاب اسلامی؛ نخستین زن کاندیدای انتخابات ریاست جمهوری در ایران که در ادوار مختلف انتخابات ریاست جمهوری ثبت نام کرد و رد صلاحیت شد.	۵ متن ۱۳۸۸/۲/۱۵ ۱۳۹۶/۱/۳۰ ۱۳۹۶/۲/۱۳ ۱۳۹۶/۲/۱۹ ۱۳۹۶/۶/۲۵
۲	اشرف بروجردی	موافق	رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران؛ رئیس کمیته بانوان ستاد حسن روحانی در انتخابات سال ۱۳۹۶؛ معاونت سیاسی حزب اتحاد ملت	۱ متن ۱۳۹۵/۱۰/۲۹
۳	الهه کولایی	موافق	عضو هیئت علمی دانشگاه تهران؛ عضو شورای مرکزی و نیز دفتر سیاسی جبهه مشارکت ایران اسلامی؛ عضو شورای هماهنگی مجمع زنان اصلاح طلب؛ نماینده دوره ششم مجلس شورای اسلامی از حوزه نمایندگی تهران	۴ متن ۱۳۹۵/۷/۱۷ ۱۳۹۵/۱۰/۱۶ ۱۳۹۵/۱۲/۱۰ ۱۳۹۵/۱/۲۷
۴	آیت الله محمدابراهیم جناتی	موافق	مدرس حوزه علمیه قم	۱ متن ۱۳۸۷/۶/۱۱
۵	آیت الله محمد موسوی بجنوردی	موافق	فقیه، حقوقدان و عضو هیئت علمی دانشگاه؛ در سال ۱۳۵۹، دادگاه عالی قضات را به دستور روح الله خمینی رهبر وقت ایران راه اندازی کرد. از سال ۱۳۶۱ تا سال ۱۳۶۸ عضویت در شورای عالی قضایی (۱۳۶۱-۱۳۶۸)؛ چهره‌های ماندگار به عنوان چهره ماندگار رشته‌های فقه و حقوق در سال ۱۳۸۴.	۲ متن ۱۳۹۴/۱۲/۱۸ ۱۳۹۲/۱۲/۳۱

۷۶ زن در توسعه و سیاست، دوره ۱۹، شماره ۱، بهار ۱۴۰۰

ردیف	استدلال گر	موضوع موافق/ مخالف	سابقه استدلال گر	فراوانی و زمان انتشار متون استدلالی مورد تحلیل
۶	پروانه سلحشوری	موافق	مدرس دانشگاه و نماینده تهران در دوره دهم مجلس شورای اسلامی؛ عضو کارگروه زنان روستایی، عشایر و مناطق محروم معاونت زنان و خانواده ریاست جمهوری.	۲ متن ۱۳۹۶/۱۱/۹ ۱۳۹۵/۱۰/۲۹
۷	جمیله کدیور	موافق	نماینده مجلس ششم از حوزه نمایندگی تهران در مجلس ششم	۲ متن ۱۳۸۸/۲/۲۹ ۱۳۸۷/۱۲/۱۱
۸	رفعت بیات	موافق	نماینده حوزه انتخابیه زنجان و طارم در هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی؛ او در ۱۳ اردیبهشت ۱۳۸۸ رسماً خود را به عنوان کاندیدای حضور در دهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری معرفی کرد.	۱ متن ۱۳۸۴/۱/۱۴
۹	زهرا شجاعی	موافق	در دولت خاتمی، ریاست مرکز امور مشارکت زنان در دولت اصلاحات؛ مشاور وزیر کشور	۳ متن ۱۳۹۳/۲/۲۵ ۱۳۹۶/۲/۱۳ ۱۳۹۵/۷/۲۴
۱۰	زهرا نژاد بهرام	موافق	اولین معاون فرماندار زن؛ دبیر ستاد جذب سرمایه گذاری خارجی و نیز مدیر کل دفتر اجتماعی و انتخابات استانداری تهران	۲ متن ۱۳۹۶/۲/۱۳ ۱۳۹۵/۱۰/۲۹
۱۱	سید محمد هاشمی	موافق	سید محمد هاشمی، حقوقدان، وکیل دادگستری و استاد بازنشسته حقوق در دانشگاه شهید بهشتی؛ وی عضو شورای عالی کمیسیون حقوق بشر اسلامی است.	۱ متن ۱۳۹۷/۲/۱
۱۲	آیت الله سیدمحمد بهشتی	موافق	دومین رئیس دیوان عالی کشور پس از انقلاب ایران در سال ۱۳۵۷؛ نخستین دبیرکل حزب جمهوری اسلامی و نایب رئیس مجلس خبرگان قانون اساسی	۱ متن ۱۳۹۷/۷/۲۷

تحلیل کیفی ساختار استدلال موافقان و مخالفان... ۷۷

ردیف	استدلال گر	موضع موافق/ مخالف	سابقه استدلال گر	فراوانی و زمان انتشار متون استدلالی مورد تحلیل
۱۳	آیت‌الله علی اکبر هاشمی رفسنجانی	موافق	چهارمین رئیس جمهوری ایران؛ اولین رئیس مجلس شورای اسلامی از سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۶۸؛ ریاست مجمع تشخیص مصلحت نظام؛ عضو مجلس خبرگان رهبری	۱ متن ۱۳۹۲/۴/۱۲
۱۴	آیت‌الله یوسف صانعی	موافق	از مراجع تقلید شیعه در ایران؛ مدرس حوزه علمیه؛ دادستان کل کشور (۱۳۶۱-۱۳۶۴)	۲ متن ۱۳۹۲ ۱۳۹۲/۷/۸
۱۵	فاطمه راکعی	موافق	نماینده مجلس ششم شورای اسلامی؛ سرپرست سابق اداره کل بانوان شهرداری تهران و از اعضای جبهه مشارکت ایران اسلامی.	۳ متن ۱۳۹۶/۲/۱۳ ۱۳۹۵/۱۰/۲۹ ۱۳۹۵/۱۰/۲۹
۱۶	فائزه هاشمی	موافق	نماینده تهران در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی؛ مدیرمسئول روزنامه زن	۲ متن ۱۳۹۸/۱۱/۲۹ ۱۳۹۲/۶/۳
۱۷	لعیا جنیدی	موافق	عضو هیئت علمی دانشگاه تهران معاون حقوقی رئیس جمهور ایران در دولت دوازدهم	۱ متن ۱۳۹۸/۱۱/۲۸
۱۸	معصومه ابتکار	موافق	از اعضای مؤسس جبهه مشارکت ایران اسلامی؛ رئیس سه دوره ریاست سازمان محیط زیست و معاون امور زنان و خانواده رئیس جمهور ایران در دولت دوازدهم	۳ متن ۱۳۹۵/۱۲/۱ ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ ۱۳۹۵/۱۱/۲۴
۱۹	منیره گرجی	موافق	دارای تحصیلات سطح حوزوی؛ تنها زن عضو مجلس خبرگان قانون اساسی؛ مدرس حوزه علمیه	۱ متن ۱۳۹۵/۱۰/۱۴
۲۰	سید حسین موسوی تبریزی	موافق	دبیر مجمع محققین و مدرسین حوزه علمیه قم و رئیس سابق خانه احزاب؛ دادستان کل انقلاب؛ نماینده دوره‌های اول و سوم مجلس شورای اسلامی از حوزه انتخابیه تبریز	۱ متن ۱۳۹۴/۱۰/۱۸

ردیف	استدلال گر	موضع موافق/ مخالف	سابقه استدلال گر	فراوانی و زمان انتشار متون استدلالی مورد تحلیل
۲۱	شهیندخت مولاوردی	موافق	معاون سابق امور زنان و خانواده رئیس جمهوری ایران در دولت یازدهم و دستیار سابق رئیس جمهور ایران در امور حقوق شهروندی در دولت دوازدهم	۲ متن ۱۳۹۵/۱۱/۱۶ ۱۳۹۶/۲/۱۳
۲۲	مینو خالقی	موافق	عنوان مشاور معاونت هماهنگی امور اقتصادی و توسعه منطقه‌ای وزارت کشور؛ نامزد منتخب اصفهان در انتخابات دوره دهم مجلس شورای اسلامی بود که پس از انتخابات، از سوی شورای نگهبان آرای وی باطل اعلام شد.	۱ متن ۱۳۹۵/۱۰/۱۹
۲۳	عباسعلی کد خدایی	مخالف	عضو هیئت علمی دانشگاه تهران عضو و سخنگوی شورای نگهبان؛ در دوره‌های چهارم و پنجم قائم مقام دبیر شورای نگهبان، معاون اجرایی و امور انتخابات شورای نگهبان و سخنگوی شورای نگهبان بود. وی در تیر ۱۳۹۵ مجدداً از سوی مجلس به عضویت شورای نگهبان انتخاب شد.	۴ متن ۱۳۸۸/۱/۲۲ ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ ۱۳۹۶/۱۰/۱۲ ۱۳۹۷/۴/۲۰
۲۴	آیت الله حسینعلی منتظری	مخالف	فقیه؛ رئیس مجلس خبرگان قانون اساسی؛ وی در سال ۱۳۶۴ از سوی مجلس خبرگان رهبری به قائم مقامی ولی فقیه انتخاب شده و تا سال ۱۳۶۸ عهده دار این مقام بود.	۱ متن ۱۳۹۵/۸/۲۳
۲۵	حجت الاسلام محمدجواد ارسطا	مخالف	دارای تحصیلات حوزوی و عضو هیئت علمی دانشگاه تهران	۲ متن ۱۳۹۶/۶/۱۶ ۱۳۹۶/۷/۱
۲۶	حجت الاسلام محمد رضا زیبایی نژاد	مخالف	دارای تحصیلات حوزوی؛ مسئول دفتر مطالعات و تحقیقات زنان وابسته به مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران؛ مسئول کمیته زن و خانواده کمیسیون حوزوی شورای عالی انقلاب فرهنگی و عضو شورای سیاست گذاری حوزه‌های علمیه خواهران؛ عضو شورای تخصصی حوزوی شورای عالی انقلاب فرهنگی و رئیس مرکز تحقیقات زن و خانواده	۱ متن ۱۳۹۶/۱/۲۳

تحلیل کیفی ساختار استدلال موافقان و مخالفان... ۷۹

همان گونه که در جدول ۳ آمده است، ۵۰ متن استدلالی، به ترتیب، ۴۲ متن متعلق به موافقان و ۸ متن به مخالفان که با هدف پژوهش حاضر متناسب تشخیص داده شده‌اند، انتخاب شده و مورد تحلیل قرار گرفته‌اند. بازه زمانی انتشار یا بازنشر متن‌ها بین سال‌های ۱۳۵۸ تا ۱۳۹۸ بوده است.

یافته‌های پژوهش

ساختار استدلال موافقان و مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری

جدول ۴. جزء ادعا در ساختار استدلالی موافقان و مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری

ریاست جمهوری		جزء ادعا	
نوع	درصد	نوع ادعا	مخالفان
خط‌مشی	۲۲	خط‌مشی	۱۰۰
فراوانی	۱۰۰	فراوانی	۱۰۰
نوع ادعا	۴	خط‌مشی	۱۰۰

جزء ادعا در ساختار استدلال موافقان از نوع خط‌مشی است. صد درصد موافقان از این ادعا استفاده کرده‌اند. مؤلفه ادعا به معنای یک اظهار بحث‌برانگیز است. ادعا سه نوع دارد که شامل: ۱. واقعیت، ۲. داوری و ارزش و ۳. خط‌مشی است. طبق یافته‌های پژوهش، موافقان و مخالفان هر دو در ساختار استدلالی خود ادعایی را مورد حمایت یا مخالفت خود قرار داده‌اند که در دوره‌های عملی باید انجام شود.

جدول ۵. جزء داده در ساختار استدلالی موافقان و مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری

ریاست جمهوری		جزء داده	
نوع	درصد	نوع داده	مخالفان
تحلیل و استدلال	۲۵/۹	تحلیل و استدلال	۱۰۰
اعتبار منابع	۱۴/۸	اعتبار منابع	۱۰۰
شواهد	۵۹/۲	شواهد	۱۰۰
تحلیل و استدلال	۰	تحلیل و استدلال	۰
اعتبار منابع	۰	اعتبار منابع	۰
شواهد	۱۰۰	شواهد	۰

جزء داده در ساختار استدلالی موافقان از سه نوع داده که شامل: ۱. تحلیل و استدلال، ۲. اعتبار منبع و ۳. شواهد است به کار گرفته شده که از میان آن‌ها شواهد با فراوانی ۱۶ مورد (۵۹/۲ درصد) بیشترین نوع داده را به خود اختصاص داده است. طبق داده‌های جدول ۵، در جزء داده در ساختار استدلالی مخالفان از میان انواع داده صرفاً از شواهد استفاده شده است. عنصر داده شاهد یا مدرکی است که در حمایت از ادعا ارائه می‌شود. به باور تولمین (۱۹۵۸؛ ۲۰۰۳)، داده، بنیان و اساس یک استدلال است و صحت درستی استدلال با سنجیدن داده‌های آن استدلال ارزیابی می‌شود. طبق داده‌های جدول ۵ «شواهد» تنها نوع داده‌ای است که به‌طور مشترک در ساختار استدلالی موافقان و مخالفان به کار گرفته شده است، با این تفاوت که موافقان از هر سه نوع داده استفاده کرده‌اند، در حالی که مخالفان صرفاً به شواهد اکتفا کرده‌اند. این موضوع نشان می‌دهد که موافقان فقط به واقعیت‌ها، آمارها، گزارش‌ها، اثبات فیزیکی یا نقل قول‌ها توجه نکرده‌اند، بلکه در داده‌های خود از استدلال منطقی استقرایی و قیاسی و آرای مقامات، کارشناسان و افراد مشهور بهره برده‌اند و از این نظر، استدلال آن‌ها به لحاظ شکلی در مقابل مخالفان قوی‌تر است.

جدول ۶. جزء ضمانت در ساختار استدلالی موافقان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری

نوع ضمانت	نوع	شاخص
نوع ضمانت	فراوانی درصد	
	۹	۱۹/۱
		اقتدار مبتنی بر متن: قرآن؛ زبان فارسی؛ زبان عربی؛ زبان انگلیسی؛ متن مذاکرات مجلس؛ ادبیات دینی، فقهی و روایی- احادیث؛ ادبیات سیاسی؛
اقتدار	۷	۱۴/۸
		اقتدار مبتنی بر شکل: دین اسلام؛ شورای نگهبان؛ مجلس خبرگان قانون اساسی
	۱۳	۲۷/۶
		اقتدار مبتنی بر اشخاص: پیامبر اسلام(ص)؛ امام خمینی؛ آیت‌الله خامنه‌ای؛ منیره گرجی؛ اعظم طالقانی؛

تحلیل کیفی ساختار استدلال موافقان و مخالفان... ۸۱

جزء ضمانت	نوع	شاخص	نوع ضمانت
	فراوانی درصد	مهدی کروی؛ آیت‌الله بهشتی؛ آیت‌الله جوادی آملی؛ شیخ شمس‌الدین؛ شهیندخت مولاوردی؛ هاشمی رفسنجانی؛ کاتوزیان	
	۲۱/۲ ۱۰	اقتدار مبتنی بر اصل: اصول و مفاهیم حقوقی؛ اصول حقوق بشر؛ حقوق زنان؛ حقوق جامعه؛ اصول قانون اساسی؛ فقه شیعه	اصل
	۸/۵ ۴	استدلال مبتنی بر تعمیم: تعمیم برابری دیه زن و مرد به برابری حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست‌جمهوری؛ تعمیم رأی‌دهی به کاندیداهای زن در انتخابات شوراهای شهر به استقبال زنان از پذیرش حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست‌جمهوری؛ تعمیم توانایی و عملکرد زنان در مناصب سیاسی دیگر به حق نمایندگی توسط زنان در منصب ریاست‌جمهوری؛ تعمیم توانایی و عملکرد زنان در مناصب سیاسی دیگر به حق نمایندگی توسط زنان در منصب ریاست‌جمهوری	تعمیم
	۸/۵ ۴	استدلال مبتنی بر علّیت: توانایی و عملکرد زنان موجب ایجاد حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست‌جمهوری می‌شود. تجربه موفق زنان در حوزه‌های مختلف اجرایی موجب استقبال جامعه از کاندیداتوری زنان در انتخاب ریاست‌جمهوری می‌شود. توانمندی زنان موجب ایجاد حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست‌جمهوری می‌شود. فرهیختگی جامعه ایرانی موجب پذیرش حق کاندیداتوری ریاست‌جمهوری زنان خواهد شد.	علّی

طبق یافته‌های موجود در جدول ۷، موافقان در ساختار استدلالی خود از چهار نوع ضمانت استفاده کرده‌اند. ضمانت مبتنی بر اقتدار اشخاص با فراوانی ۱۳ مورد (۲۷/۶ درصد) بیشترین و ضمانت مبتنی بر نشانه/سرنخ و تمثیل/قیاس به کار گرفته نشده است. ضمانت از نوع اقتدار خود به سه گونه تقسیم می‌شود که موافقان در اقتدار مبتنی بر متن: از آیات قرآن، زبان فارسی، زبان عربی، زبان انگلیسی، متن مذاکرات مجلس، ادبیات دینی، فقهی و روایی، احادیث ادبیات سیاسی، در اقتدار مبتنی بر شکل: از دین اسلام، شورای نگهبان، مجلس خبرگان قانون اساسی و در اقتدار مبتنی بر اشخاص مذهبی، رهبران و مقامات سیاسی، فقهی و حقوقی، دانشگاهی شامل: پیامبر اسلام(ص)، امام خمینی، آیت‌الله خامنه‌ای، منیره گرجی، اعظم طالقانی، مهدی کروبی، آیت‌الله بهشتی، آیت‌الله جوادی آملی، شیخ شمس‌الدین، شهیندخت مولاوردی، هاشمی رفسنجانی و کاتوزیان (حقوقدان) در استدلال خود استفاده کرده‌اند.

جدول ۷. جزء ضمانت در ساختار استدلالی مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری

نوع ضمانت	نوع	شخص	فراوانی	درصد
اقتدار	متن: قرآن؛ روایت		۲	۱۵/۳
	شکل: شورای نگهبان، تشیع		۳	۲۳/۰۷
	اشخاص: پیامبر اسلام؛ آیت‌الله شهید بهشتی؛ آیت‌الله صافی گلپایگانی؛ فقهای جامع‌الشرایط و مراجع تقلید؛ امام خمینی؛ آیت‌الله منتظری		۳	۲۳/۰۷
اصل	قانون اساسی؛ فقه اسلامی؛ نظریه فقهی		۳	۲۳/۰۷
تمثیل/قیاس	استدلال مبتنی بر قیاس: «حتی اگر جوامع غربی را نگاه کنید، در پست‌های کلان سیاسی‌شان تعداد معدودی از بانوان وجود دارند». مشابهت‌سازی بین جایگاه زنان در پست‌های سیاسی کلان در جوامع غربی با جایگاه زنان در حوزه نمایندگی انتخابات ریاست جمهوری		۱	۷/۶
علی	استدلال مبتنی بر علیت: تفاوت مسیر رشد زنان با مردان علت عدم صلاحیت زنان برای حق نمایندگی در انتخابات ریاست جمهوری است.		۱	۷/۶

جزء ضمانت در ساختار استدلالی مخالفان از استدلال مبتنی بر: اقتدار، اصل، تمثیل/قیاس و استدلال علی استفاده شده است که ضمانت مبتنی بر اقتدار اشخاص و شکل و مبتنی بر اصل هر یک به‌طور یکسان، با فراوانی ۳ مورد (۲۳/۰۷ درصد) بیشترین و تمثیل/قیاس و استدلال علی هر یک با فراوانی یک مورد (۷/۶ درصد) جزء کمترین نوع ضمانت هستند. ضمانت از نوع اقتدار خود به سه دسته تقسیم می‌شود که مخالفان در اقتدار متن، از قرآن، روایت، در اقتدار شکل، از شورای نگهبان، تشیع و در اقتدار اشخاص، از پیامبر اسلام، آیت‌الله شهید بهشتی، آیت‌الله صافی گلپایگانی، فقهای جامع‌الشرایط و مراجع تقلید، امام خمینی، آیت‌الله منتظری در ساختار استدلالی خود استفاده کرده‌اند.

جزء ضمانت، به مفروضات، عقاید و اصول استدلال گر اشاره دارد. ضمانت، مشروعیت، جزء ضمانت، مشروعیت، استحکام قدرت و اتصال بین ادعا و داده را برقرار می‌کند. جزء ضمانت در یک استدلال می‌تواند شامل این موارد باشد: استدلال مبتنی بر تعمیم، استدلال مبتنی بر تمثیل/قیاس، استدلال از طریق نشانه/سرنخ، استدلال علی، استدلال از اقتدار، استدلال از اصل. همان‌گونه که در نمودار ۲ آمده است، دو نوع ضمانت: مبتنی بر اقتدار و اصل هر دو جزء مهم‌ترین نوع ضمانت‌اند که موافقان بیشتر از اقتدار اشخاص و مخالفان بیشتر از اقتدار شکل، اشخاص و اصل استفاده کرده‌اند. نوع اقتدار شکل موافقان نشان می‌دهد که علاوه بر جنبه‌های دینی به ادبیات و زبان‌های مختلف و متن مذاکرات مجلس شورای اسلامی توجه کرده‌اند، اما مخالفان صرفاً به جنبه دینی پرداخته‌اند. در نوع اصل در ساختار استدلالی موافقان، به اصول حقوقی شامل: حقوق بشر، قانون اساسی، حقوق مانند: حقوق زنان و جامعه و نیز اصول فقه شیعه پرداخته‌اند، در حالی که مخالفان تنها به اصول قانون اساسی و فقه اسلامی اکتفا کرده‌اند. این بیانگر دید وسیع موافقان برای ضمانت است که در طرح ادعای خود مبنی بر طرفداری از حق نمایندگی زنان در مقام ریاست‌جمهوری به انواعی از ضمانت‌ها توسل جسته‌اند. پیچیده‌ترین نوع ضمانت، استدلال علی است که در ساختار استدلالی موافقان با فراوانی ۴ مورد (۸/۵درصد) و مخالفان با فراوانی ۱ مورد (۷/۶درصد) به کار گرفته شده است.

جدول ۸. جزء پشتوانه در ساختار استدلالی موافقان و مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات

ریاست‌جمهوری		
جزء	نوع	
پشتوانه	فراوانی	درصد
موافقان	۲۴	۱۰۰
مخالفان	۵	۱۰۰

در ساختار استدلالی موافقان از جزء پشتوانه برای تقویت ضمانت با فراوانی ۲۴ مورد پشتوانه برای تقویت ضمانت خود استفاده شده است. در ساختار استدلال مخالفان از جزء پشتوانه جهت تقویت ضمانت فقط با فراوانی ۵ مورد استفاده شده است. پشتوانه شواهد و مدارک با هدف تقویت و پشتیبانی از ضمانت استفاده می‌شود. موافقان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست‌جمهوری، از ۲۴ مورد پشتوانه در ۴۱ متن و مخالفان از ۵ مورد پشتوانه در ۸ متن استفاده کرده‌اند. این موضوع نشان می‌دهد که مخالفان بیشتر از پشتوانه استفاده کرده و فقط به ضمانت اکتفا نکرده‌اند، بلکه به دنبال تقویت ضمانت خود نیز بوده‌اند.

۸۴ زن در توسعه و سیاست، دوره ۱۹، شماره ۱، بهار ۱۴۰۰

جدول ۹. جزء تعدیل کننده در ساختار استدلالی موافقان حق نمایندگی زنان در انتخابات

ریاست جمهوری

جزء	نوع	فرآوانی	درصد
تعدیل کننده	شاخص		
	عده‌ای (برخی)	۶	۴۰
	بسیاری	۱	۶/۶
	معمولاً	۱	۶/۶
	ممکن	۱	۶/۶
	مطمئناً	۱	۶/۶
	شاید	۱	۶/۶
	دارد یا ندارد	۱	۶/۶
	تا آنجا که شواهد می‌رود	۲	۱۳/۳
اگر	۱	۶/۶	

در ساختار استدلالی موافقان، از ۹ شاخص تعدیل کننده برای نشان دادن قدرت ادعای مطرح شده استفاده شده است. همچنین بیشترین شاخص استفاده شده از این جزء شاخص «عده‌ای (برخی)» با فرآوانی ۶ مورد (۴۰ درصد) و پس از آن، شاخص‌های تعدیل کننده: «بسیاری، معمولاً، ممکن، مطمئناً، شاید، دارد یا ندارد و اگر» هر یک با فرآوانی ۱ مورد (۶/۶ درصد) بوده است.

جدول ۱۰. جزء تعدیل کننده در ساختار استدلالی مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات

ریاست جمهوری

جزء	نوع	فرآوانی	درصد
تعدیل کننده	شاخص		
	عده‌ای (برخی)	۲	۴۰
	اگر	۱	۲۰
	هیچ گاه	۱	۲۰
شاید	۱	۲۰	

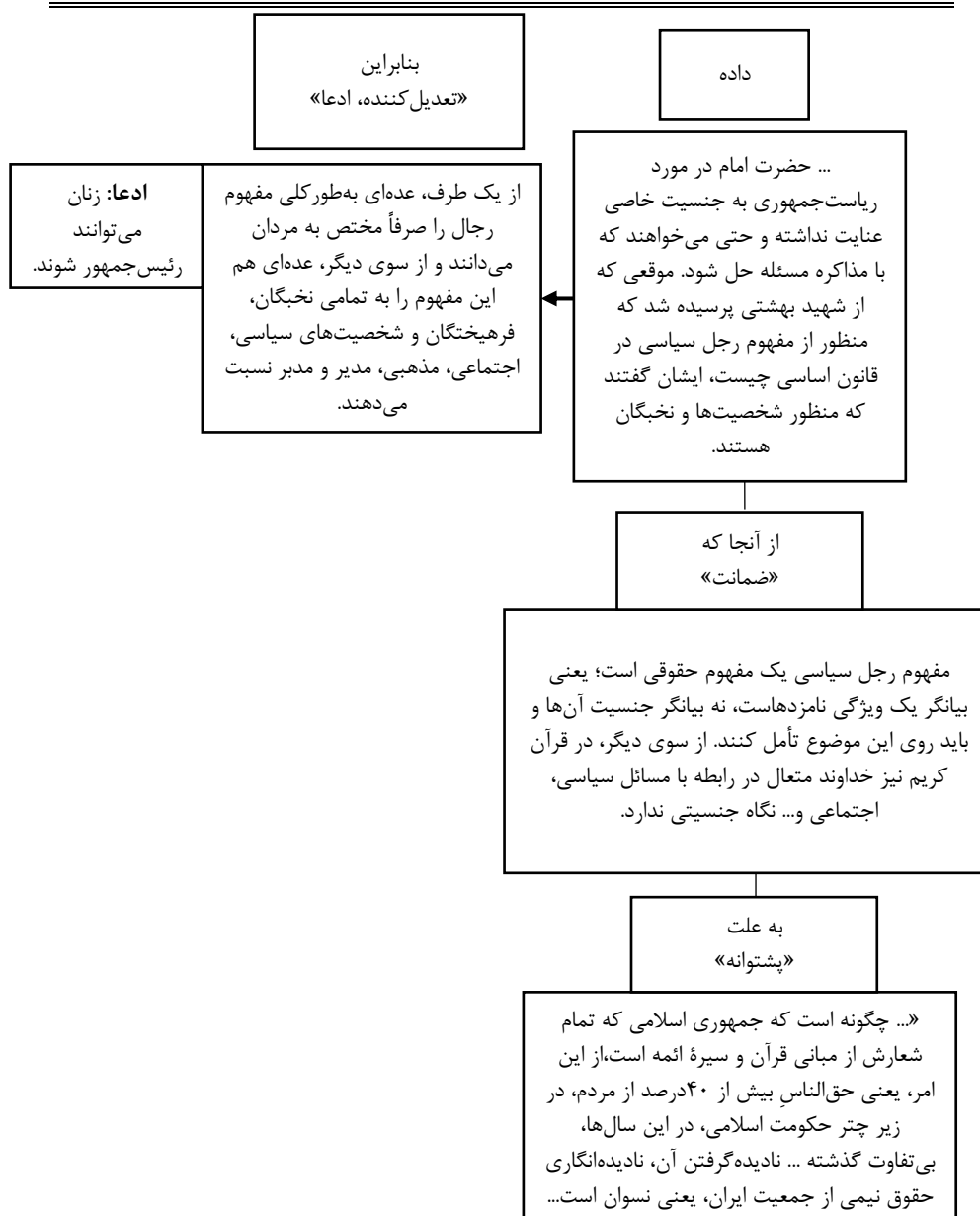
در ساختار استدلالی مخالفان از جزء تعدیل کننده با شاخص «عده‌ای (برخی)» با فرآوانی ۲ مورد (۴۰ درصد) برای نشان دادن قدرت ادعای مطرح شده استفاده کرده‌اند. همچنین، شاخص‌های «اگر، هیچ گاه و شاید» هر یک با فرآوانی ۱ مورد (۲۰ درصد) استفاده شده است.

جزء تعدیل کننده در ساختار استدلال به میزان اطمینان به نتایج برآمده از استدلال‌ها اشاره دارد. تشابه موافقان و مخالفان در کاربرد شاخص «عده‌ای (برخی)» است؛ به گونه‌ای که هر دو طرف ۴۰ درصد از این شاخص استفاده کرده‌اند. با توجه به شاخص‌های استفاده‌شده، موافقان تردید بیشتری در ادعای خود دارند، اما مخالفان از ادعای خود مطمئن‌اند.

جدول ۱۱. جزء انکار در ساختار استدلالی موافقان و مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات

ریاست جمهوری		
جزء	نوع	درصد
انکار	فراوانی	۸
موافقان		۱۰۰
مخالفان		۲

موافقان از جزء انکار یا نفی با فراوانی ۸ مورد برای بیان شرایط استثنایی، قدرت ادعای مطرح‌شده را به تصویر می‌کشند. همان‌گونه که در جدول ۱۱ نشان داده شده است، مخالفان از جزء انکار یا نفی با فراوانی ۲ مورد برای بیان شرایط استثنایی، قدرت ادعای مطرح‌شده خود را به تصویر کشیده‌اند. جزء انکار در ساختار یک استدلال به شرایطی اشاره دارد که تحت آن شرایط ادعا درست نخواهد بود. هر استدلال‌گر با کاربرد جزء انکار با بیان شرایط استثنایی به دنبال این است که قدرت ادعای مطرح‌شده خود را نشان دهد. موافقان از ۸ مورد انکار، در ۴۱ متن و مخالفان از ۲ مورد انکار در ۸ متن استفاده کرده‌اند. این امر نشان می‌دهد مخالفان درصد بیشتری از انکار استفاده کرده‌اند. این بیانگر این است که موافقان از طرح ادعای خود بیشتر اطمینان داشته‌اند، اما مخالفان خلاف ادعای خود را بیان کرده‌اند.

نمودار ۲. نمونه دو متن استدلالی از موافقان و مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری

در اینجا، نمودار تولمینی دو نمونه از متون استدلالی منسوب به دو استدلال گر آمده است. معیار انتخاب این دو نمونه، فرم و محتوای ساختار استدلالی استدلال گران بوده است. براساس فرم، هر دو استدلال گر دارای بیشترین فراوانی متن استدلالی در گروه خود بوده‌اند. از این رو، رسم نمودار آن‌ها بیانگر میانگین اجزای ساختار استدلالی هریک از دو طرفین موافقان و مخالفان است. از لحاظ محتوایی، می‌توان گفت هریک از این استدلال گران، اعظم طالقانی و عباسعلی کدخدایی، به ترتیب در دو سویه موافقان و مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری در ایران، گفتمان سیاسی خاصی را در این حوزه نمایندگی می‌کنند. طالقانی با کنش‌گری خود به شکل اعلام نامزدی برای انتخابات ریاست جمهوری همواره سعی داشت تا ساختار استدلال رسمی‌ای را که کدخدایی آن را نمایندگی می‌کند به چالش بگیرد. از این رو، انتخاب این دو متن و رسم نمودار تولمینی آن‌ها تصویری کلی از ساختار استدلالی موافقان و مخالفان به دست می‌دهد.

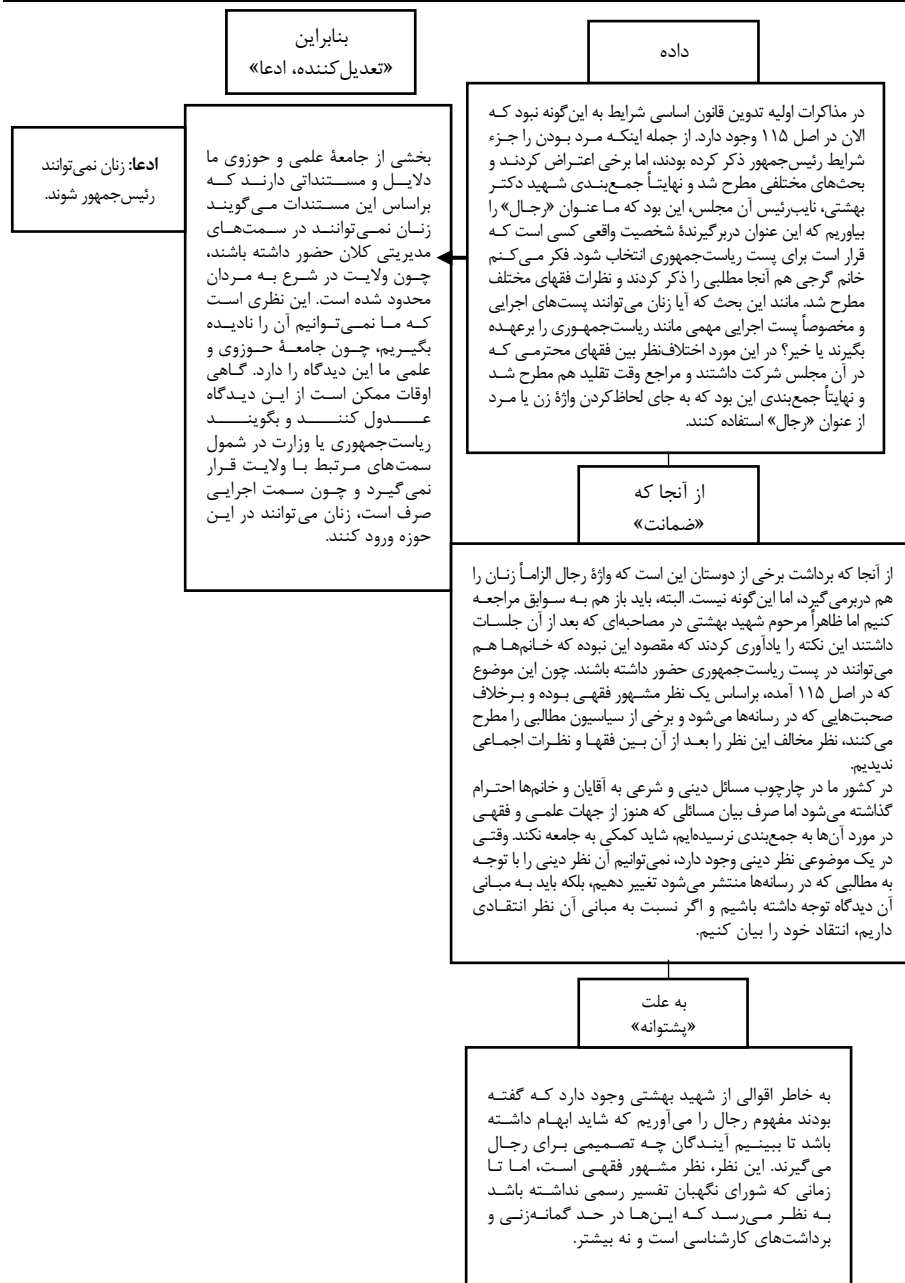
تحلیل ساختار استدلالی اعظم طالقانی

در این متن، استدلال گر ادعا می‌کند که زنان می‌توانند رئیس‌جمهور شوند (ادعا). سپس با توجه به این ادعا این داده را می‌آورد: «... حضرت امام در مورد ریاست جمهوری به جنسیت خاصی عنایت نداشته و حتی می‌خواهند که با مذاکره مسئله حل شود. موقعی که از شهید بهشتی پرسیده شد که منظور از مفهوم رجل سیاسی در قانون اساسی چیست، ایشان گفتند که منظور شخصیت‌ها و نخبگان هستند» (داده). سپس برای پیوند دادن ادعا و داده از این عبارات به‌عنوان ضمانت استفاده می‌کند: «مفهوم رجل سیاسی یک مفهوم حقوقی است؛ یعنی بیانگر یک ویژگی نامزدهاست نه بیانگر جنسیت آن‌ها و باید روی این موضوع تأمل کنند. از سوی دیگر، در قرآن کریم نیز خداوند متعال در رابطه با مسائل سیاسی، اجتماعی و... نگاه جنسیتی ندارد» (ضمانت). سپس در شکل دادن به ساختار استدلالی خود از این جمله به‌عنوان پشتوانه در تقویت ضمانت استفاده می‌کند: «... چگونه است که جمهوری اسلامی که تمام شعارش از میانی قرآن و سیره ائمه است، از این امر، یعنی حق الناس بیش از ۴۰ درصد از مردم، در زیر چتر حکومت اسلامی، در این سال‌ها، بی‌تفاوت گذشته... نادیده گرفتن آن، نادیده‌انگاری حقوق نیمی از جمعیت ایران، یعنی نسوان است...» (پشتوانه). در انتها، برای نشان دادن قدرت ادعای خود از این تعدیل‌کننده استفاده می‌کند: «از یک طرف، عده‌ای به‌طور کلی مفهوم رجال را صرفاً مختص به مردان می‌دانند و از سوی دیگر، عده‌ای هم این مفهوم را به تمامی نخبگان، فرهیختگان و شخصیت‌های سیاسی، اجتماعی، مذهبی، مدیر و مدبر نسبت می‌دهند» (تعدیل‌کننده) [۱۱].

در این متن، استدلال گر ادعا می‌کند زنان نمی‌توانند رئیس‌جمهور شوند (ادعا). سپس با

توجه به این ادعا این داده را می‌آورد: «... چندین دوره است که خانم‌ها هم در انتخابات ریاست‌جمهوری ثبت‌نام می‌کنند و اعضای شورای نگهبان هم صلاحیت آن‌ها را طبق روال عادی بررسی می‌کنند، اما تاکنون به این نتیجه نرسیده‌اند... اگر به جمع‌بندی برسیم، قطعاً آن را اعلام می‌کنیم» (داده). سپس برای پیوند دادن ادعا و داده از این عبارات به‌عنوان ضمانت استفاده می‌کند: از آنجا که «برداشت برخی از دوستان این است که واژه رجال الزاماً زنان را هم دربر می‌گیرد، این گونه نیست. البته، باید باز هم به سوابق مراجعه کنیم؛ اما ظاهراً مرحوم شهید بهشتی در مصاحبه‌ای که بعد از آن جلسات داشتند این نکته را یادآوری کردند که مقصود این نبوده که خانم‌ها هم می‌توانند در پست ریاست‌جمهوری حضور داشته باشند. چون این موضوع که در اصل ۱۱۵ آمده، براساس یک نظر مشهور فقهی بوده و برخلاف صحبت‌هایی که در رسانه‌ها می‌شود و برخی از سیاسیون مطالبی را مطرح می‌کنند، نظر مخالف این نظر را بعد از آن در بین فقها و نظرات اجماعی ندیدیم. شورای نگهبان هم تاکنون تفسیر رسمی از این واژه و اصل ۱۱۵ نداشته که آیا زنان می‌توانند رئیس‌جمهور شوند یا خیر و فعلاً با استناد به همان واژه رجال، در حال برگزاری انتخابات مختلف هستیم» (ضمانت). سپس در شکل دادن به ساختار استدلالی خود از این جمله به‌عنوان پشتوانه در تقویت ضمانت استفاده می‌کند: «اقوالی از شهید بهشتی وجود دارد که گفته بودند مفهوم رجال را می‌آوریم که شاید ابهام داشته باشد تا ببینیم آیندگان چه تصمیمی برای رجال می‌گیرند. این نظر، نظر مشهور فقهی است، اما تا زمانی که شورای نگهبان تفسیر رسمی نداشته باشد، به نظر می‌رسد که اینها در حد گمانه‌زنی و برداشت‌های کارشناسی است و نه بیشتر» (پشتوانه). سپس برای نشان دادن قدرت ادعای خود از این تعدیل‌کننده استفاده می‌کند: «بخشی از جامعه علمی و حوزوی ما دلایل و مستنداتی دارند که... می‌گویند زنان نمی‌توانند در سمت‌های مدیریتی کلان حضور داشته باشند، چون ولایت در شرع به مردان محدود شده است. این نظری است که ما نمی‌توانیم آن را نادیده بگیریم چون جامعه حوزوی و علمی ما این دیدگاه را دارد. گاهی اوقات ممکن است از این دیدگاه عدول کنند و بگویند ریاست‌جمهوری یا وزارت در شمول سمت‌های مرتبط با ولایت قرار نمی‌گیرد و چون سمت اجرایی صرف است، زنان می‌توانند در این حوزه ورود کنند. اقلیتی هم وجود دارند که معتقدند خانم‌ها و آقایان در تصدی این پست‌های مدیریتی یکسان هستند اما نظر مشهور همان نظر اول است... باید به یک جمع‌بندی که تفسیر شورای نگهبان است، برسیم و تا زمانی که شورای نگهبان به این تفسیر نرسد، وضعیت همین‌گونه خواهد بود» (تعدیل‌کننده) [۱۵].

تحلیل کیفی ساختار استدلال موافقان و مخالفان... ۸۹

نمودار ۳. استدلال عباسعلی کدخدایی

نتیجه گیری

موضوع حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری ایران طی سال‌های اخیر سهمی از گفتمان‌های سیاسی و نیز پژوهش‌های علمی را در حوزه مشارکت سیاسی زنان به خود اختصاص داده، تا آنجا که به یک ادعای بحث‌برانگیز از سوی دو طرف (موافقان و مخالفان) این حق تبدیل شده است. پژوهش حاضر با تمرکز بر اظهارنظرهای برخی «قانون‌گذاران، ناظران انتخاباتی، فقها، زنان دارای سابقه مدیریت و نمایندگی سیاسی و کاندیداهای زن در انتخابات ریاست جمهوری»، در نقش استدلال‌گر و فرض ادعای آن‌ها به‌عنوان یک کنش گفتار استدلالی، کوشیده است از منطری متفاوت با پژوهش‌های دانشگاهی پیشین، به بررسی این موضوع بپردازد. از این‌رو، از نگاه پژوهش حاضر، موافقان و مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری در ایران در تلاش‌اند تا با توسل به کنش استدلال، به‌عنوان یک فرایند گفتمانی-افغانی، ادعای طرف مقابل را به چالش بگیرند و مقبولیت ادعای خود را افزایش دهند. لذا، مسئله‌ای که در اینجا ضرورت یافته تفسیر کنش استدلالی طرفین از طریق شناخت ساختار استدلال آن‌هاست. یکی از طرح‌های استدلالی که با هدف تسهیل تجزیه و تحلیل کنش‌های استدلالی ارائه شده، الگوی استدلال تولمین (۱۹۵۸؛ ۲۰۰۳)، فیلسوف بریتانیایی، است. نامید شدن تولمین از ناتوانی منطق رسمی در توضیح استدلال‌های روزمره وی را بر آن داشت تا مدل استدلال کاربردی خود را با هدف به‌دست‌دادن امکان استدلال‌کاوی در قالب یک چارچوب تفسیری تدوین کند. برحسب الگوی تولمین از استدلال، یک متن استدلالی کامل و مطلوب شش جزء سازنده دارد: ۱. ادعا؛ نتیجه‌ای که باید ارزیابی و پذیرفته شود؛ ۲. داده؛ شواهدی برای حمایت از ادعا؛ ۳. ضمانت؛ پلی میان ادعا و داده؛ ۴. پشتوانه؛ مدارکی در تأیید ضمانت؛ ۵. تعدیل‌کننده؛ بیانگر میزان قوت یا قطعیت ادعا و ۵. انکار؛ شناسایی محدودیت‌هایی که ممکن است بر ادعا اعمال شود.

در سال‌های اخیر، مدل تولمینی استدلال موجب شکل‌گیری رشته‌ای از مطالعات استدلال‌کاوی شده است که با توجه به هدف، می‌توان آن‌ها را در ذیل دو رویکرد از استدلال‌پژوهی جای داد: رویکرد نخست، بر توصیف و تحلیل ساختار صوری استدلال‌ها از طریق شناسایی حضور یا غیاب ترکیبات خاصی از اجزا تأکید دارد و دیگری، به طور خاص، بر ارزیابی صحت و قوت استدلال‌های تولیدشده با تمرکز بر ارزیابی ضمانت‌ها تمرکز دارد. پژوهش حاضر کوشیده است با در نظر داشتن هر دو رویکرد، ساختار استدلال موافقان و مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری در ایران را توصیف و ارزیابی کند. براساس رویکرد توصیفی، یافته‌های حاصل از تحلیل محتوای ۵۰ متن استدلالی متعلق به ۲۶ استدلال‌گر (شامل ۲۲ نفر موافق و ۴ نفر مخالف) نشان می‌دهد، در جزء ادعا، همه استدلال‌گران، اعم از موافقان و مخالفان، به‌طور یکسان از جزء ادعا، نوع «خط‌مشی» در ساختار استدلالی خود

استفاده کرده‌اند. براساس جزء داده، یافته بیانگر تفاوت بین ساختار استدلالی موافقان و مخالفان است. بدین صورت که موافقان در ۱۶ مورد از شواهد، ۴ مورد از اعتبار منبع و در ۷ مورد از تحلیل و استدلال استفاده کرده‌اند، اما در ساختار استدلال مخالفان صرفاً ۴ مورد از شواهد استفاده و از اعتبار منبع و تحلیل و استدلال در داده‌های خود استفاده نکرده‌اند.

در جزء ضمانت، انواع مختلفی از ضمانت استفاده می‌شود. شامل: استدلال مبتنی بر تعمیم، استدلال مبتنی تمثیل/قیاس، استدلال از طریق نشانه/سرنخ، استدلال علی، استدلال مبتنی بر اقتدار و استدلال مبتنی بر اصل است. در ساختار استدلال موافقان ریاست جمهوری زنان نسبت به مخالفان از ضمانت‌های بیشتری استفاده شده است. موافقان ۱۶ مورد از ضمانت مبتنی بر اقتدار و در ۹ مورد از ضمانت از اصل استفاده کرده‌اند. این دو نوع ضمانت نشان‌دهنده قدرت و اعتبار استدلال‌های آن‌ها مطابق با جز ضمانت است. مخالفان ۴ مورد از ضمانت مبتنی بر اقتدار و ۳ مورد از ضمانت مبتنی بر اصل استفاده کرده‌اند. در جزء تعدیل‌کننده، موافقان ریاست جمهوری زنان در ایران از قیدهایی چون: برخی (عده‌ای)، بسیاری، معمولاً، ممکن، مطمئناً و شاید استفاده کرده‌اند. اما مخالفان از قیدهایی چون: برخی (عده‌ای) و شاید استفاده کرده‌اند. از مجموع ۲۲ استدلال‌گر موافق ۱۰ استدلال‌گر از از تعدیل‌کننده استفاده کرده‌اند، اما از میان ۴ استدلال‌گر مخالف ۳ نفر از تعدیل‌کننده استفاده کرده‌اند.

براساس رویکرد ارزیابانه از ساختار استدلالی استدلال‌گران، یافته‌ها بیانگر این است که دو نوع ضمانت: مبتنی بر اقتدار و اصل هر دو جزء مهم‌ترین نوع ضمانت هستند که موافقان بیشتر از اقتدار اشخاص و مخالفان بیشتر از اقتدار شکل، اشخاص و اصل استفاده کرده‌اند. نوع اقتدار شکل موافقان نشان می‌دهد که علاوه بر جنبه‌های دینی به ادبیات و زبان‌های مختلف و متن مذاکرات مجلس شورای اسلامی توجه کرده‌اند، اما مخالفان صرفاً به جنبه دینی پرداخته‌اند. در نوع اصل نیز در ساختار استدلالی موافقان، به اصول حقوقی شامل: حقوق بشر، قانون اساسی، حقوق مانند: حقوق زنان و جامعه و نیز اصول فقه شیعه پرداخته‌اند، درحالی که مخالفان فقط به اصول قانون اساسی و فقه اسلامی اکتفا کرده‌اند. این بیانگر دید وسیع موافقان برای ضمانت است که در طرح ادعای خود مبنی بر طرفداری از حق نمایندگی زنان در مقام ریاست جمهوری به انواعی از ضمانت‌ها توسل بسته‌اند. پیچیده‌ترین نوع ضمانت، استدلال علی است که در ساختار استدلالی موافقان با فراوانی ۴ مورد (۸/۵ درصد) و مخالفان با فراوانی ۱ مورد (۷/۶ درصد) به کار گرفته شده است.

طبق یافته‌های پژوهش، در میان استدلال‌گران، براساس جزء ضمانت، موافقان سهم بیشتری نسبت به مخالفان داشته‌اند. در میان ۲۲ استدلال‌گر موافق، حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست جمهوری در ایران ۱۱ نفر بیش از یک ضمانت آورده‌اند. در میان مخالفان نیز از میان ۴ استدلال‌گر ۳ نفر بیش از یک ضمانت آورده‌اند. موافقان حق نمایندگی زنان تعداد

بیشتری بوده و از داده‌های بیشتری استفاده کرده‌اند و در موقعیت‌های مختلف دیدگاه خود را بیان می‌کنند. این وضعیت دربارهٔ مخالفان حق نمایندگی زنان وجود ندارد. از نظر جنسیت نیز بین استدلال‌گران زن، هیچ‌یک مخالف ریاست‌جمهوری زنان نبوده‌اند. در مجموع، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد استدلال‌های موافقان نسبت به مخالفان حق نمایندگی زنان بروز و ظهور بیشتری در سطح رسانه‌ها دارد.

ارزیابی پژوهش‌گران از صحت و قوت ساختار استدلالی موافقان و مخالفان حق نمایندگی زنان در انتخابات ریاست‌جمهوری با تمرکز بر جزء ضمانت این است که هر دو طرف می‌کوشند با توسل به ضمانت‌های برآمده از عقاید طرف مقابل، اقتدار خود را در بستر سیاسی و اجتماعی‌ای که از آن می‌آیند نشان دهند و از این‌رو به استدلال خود وجاهت و مقبولیت بخشند. همچنین، نوع ضمانت‌های به کار گرفته شده در ساختار استدلالی طرفین بر زمینه‌مندی استدلال آن‌ها به‌عنوان یک معیار مهم از قوت و اعتبار یک استدلال تولمینی دلالت دارد. به‌عبارتی، اگر موافقان در شکل‌دادن به ساختار استدلالی خود صرفاً یا به‌طور خاص بر اصول عام حقوق بشر و برابری جنسیتی، به جای اصول خاص مورد پذیرش مخالفان تمسک بجویند، اقتدار خود را از دست خواهند داد. اگرچه، همان‌گونه که یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد، حضور و اقتدار موافقان به نسبت کمیت و کیفیت کنش‌گفتاری آن‌ها بیشتر است و حتی کنش استدلال علمی ادبیات دانشگاهی نیز کاملاً هم‌سوی با موافقان است، اما آنچه نتیجهٔ این نبرد کلامی را در حوزهٔ عمل رقم می‌زند، گفتمان قدرت است نه قوت استدلال؛ موضوعی که از حوصلهٔ پژوهش حاضر خارج است.

منابع

- [۱] افضل‌الدکانی، محسن‌ملک؛ امید‌فرد، عبدالله؛ هاشمی، محمدعلی (۱۳۹۴). «ریاست‌جمهوری زنان با تأکید بر ظرفیت‌های قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و اندیشهٔ ولایت فقیه»، فصل‌نامهٔ علمی-پژوهشی *مطالعات انقلاب اسلامی*، دوره ۱۲، ش اول، ص ۱۸۵-۲۰۴.
- [۲] ایسنا (۱۳۹۶). «۱۶۳۶ نفر کاندیدای انتخابات ریاست‌جمهوری شدند»، (منبع آنلاین) <http://www.isna.ir/news/96012611072/>، بارگذاری شده در: (۱۳۹۶/۱/۲۶).
- [۳] ایشانی، طاهره؛ دلیر، نیره (۱۳۹۵). «تحلیل کنش‌گفتاری خطبه امام حسین(ع) در روز عاشورا»، فصل‌نامهٔ *لسان‌مبین*، دوره ۸، ش ۳، ص ۱-۲۳.
- [۴] ایمان، محمدتقی؛ نوشادی، محمدرضا (۱۳۹۰). «تحلیل محتوای کیفی»، پژوهش، دوره ۳، ش ۲، ص ۱۵-۴۴.
- [۵] بذریچ، مجتبی (۱۳۹۷). «مفهوم رجل سیاسی و تحولات آن از نگاه شورای نگهبان در انتخابات‌های جمهوری اسلامی»، پایان‌نامهٔ کارشناسی ارشد، رشتهٔ حقوق عمومی، گروه حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد صفادشت.

- [۶] پهلوان‌نژاد، محمدرضا؛ اصطهباناتی، لیدا (۱۳۸۷). «بررسی کنش‌های گفتاری در سخنرانی‌های رؤسای جمهور ایران و امریکا شهریور ۱۳۸۵، سازمان ملل»، نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تبریز، دوره ۵۱، ش ۳ و ۴، ص ۱-۲۲.
- [۷] جعفری تبار، حسن (۱۳۹۸). «اجرای مدل استدلالی تولمین در حقوق»، فصل‌نامه مطالعات حقوق خصوصی، دوره ۴۹، ش ۱، ص ۳۵-۵۰.
- [۸] دانشور، فائزه (۱۳۹۶). «تأملی حقوقی بر مبنای رجال در اصل ۱۱۵ قانون اساسی»، پژوهش‌نامه زنان، دوره ۸، ش ۲، ص ۴۱-۶۳.
- [۹] شاکری خوئی، احسان؛ کامران آذر، عذرا (۱۳۹۶). «حقوق سیاسی زنان در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران»، زن و مطالعات خانواده، دوره ۸، ش ۲، ص ۷۱-۸۸.
- [۱۰] صادقی فسائی، سهیلا؛ خادمی، عاطفه (۱۳۹۵). «فرا تحلیل چهار دهه پژوهش در حوزه مشارکت زنان»، مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، دوره ۱۴، ش ۲، ص ۳۵-۶۲.
- [۱۱] طالقانی، اعظم (۱۳۹۶). «اعظم طالقانی: هیچ زنی برای ریاست‌جمهوری مدیر و مدبر نبود»، (منبع آنلاین) (۱۳۹۶/۲/۱۹)، بارگذاری شده در: <https://ana.ir/fa/news/45/178118>
- [۱۲] طباطبایی، محمدصادق؛ قاسمی، وحید؛ پشمی، منیر (۱۳۸۷). «بررسی مسئله تصدی زن بر مقام ریاست‌جمهوری در جمهوری اسلامی ایران»، پژوهش‌نامه علوم سیاسی، دوره ۴، ش ۴، ص ۱۴۹-۱۷۴.
- [۱۳] عبدالهی، منیژه؛ عمل‌صالح، احیا (۱۳۹۱). «بررسی ساختار استدلال در سه متن دوره قاجار»، مجله بوستان ادب دانشگاه شیراز، دوره ۴، ش ۲، ص ۱۵۲-۱۷۴.
- [۱۴] علی‌حسینی، علی؛ نظری، مینا (۱۳۹۴). «بررسی مشارکت سیاسی زنان در ساختار مدیریت سیاسی جمهوری اسلامی»، فصل‌نامه زن و فرهنگ، دوره ۷، ش ۱، ص ۷-۲۱.
- [۱۵] کدخدایی، عباسعلی (۱۳۹۵). «شورای نگهبان تفسیر رسمی و واحدی از رجل سیاسی ندارد»، (منبع آنلاین) (۱۳۹۵/۱۱/۱۰)، بارگذاری شده در: <http://sobhe-no.ir/newspaper/print/213-1/2/7966>
- [۱۶] کیانی، سمیرا (۱۳۹۵). «بررسی ولایت زن از منظر فقه امامیه و حقوق ایران»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته فقه و حقوق اسلامی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهرکرد.
- [۱۷] محمدی‌نژاد پاشاکی، احمد؛ اخوان پلنگ‌سرائی، فریده؛ حاجی‌پور طالبی، جلیل (۱۳۹۶). «مقایسه اثربخشی مبانی و ارزش‌های آرمانی الگوی عاشورایی بر ظهور تمدن نوین اسلامی در اشعار آیینی شریف مرتضی و بحر العلوم»، دوره ۱، ش ۱، ص ۱-۱۹.
- [۱۸] نجفی ایوکی، علی؛ رسول‌نیا، امیرحسین؛ کاوه‌نوش‌آبادی، علیرضا (۱۳۹۶). «تحلیل متن‌شناسی خطبه شششنبه براساس نظریه کنش گفتاری سرل»، پژوهش‌نامه نهج‌البلاغه، دوره ۵، ش ۳، ص ۱-۱۷.
- [۱۹] هدایت‌نیا گنجی، فرح‌الله (۱۳۸۵). «ریاست‌جمهوری زنان»، مطالعات راهبردی زنان، دوره ۳۱، ش ۱، ص ۲۶-۶۰.

[20] Cano- Basare, A. E., & He, Y. (2016). "A Study of The Impact of Persuasive Argumentation in Political Debates", *Proceeding of NAACL-HLT*, PP 1405-1413.

[21] Gasper, D. R., & George, R. V. (1998). "Analyzing Argumentation in Planning and

-
- Public Policy: Assessing, Improving, and Transcending The Toulmin Model”, *Environment and Planning B: Planning and Design*, 25(3), PP 367-390.
- [22] Hidayat, A. (2016). “Speech Act: Force behind Words”, *Jurnal Tadris Bahasa Inggris*, 9(1), PP 1-12.
- [23] Khoirunisa, A., & Nur Indah, R. (2017). “Argumentative Statements in The 2016 Presidential Debates of The U.S: A Critical Discourse Analysis”, *JEELS*, 4(2), PP 155-173.
- [24] Liewellyn, C. (2012). *Using Argument Analysis to Define A Structure for User Generated Content, Philosophy, Doctor Degree, School of Informatics, University of Edinburgh*.
- [25] Mlambo, C., M., & Kapingura, F. (2019). “Factors Influencing Women Political Participation: The Case of the SADC Region”, *Cogent Social Sciences*, 5(1), PP 1-13.
- [26] Simosi, M. (2003). “Using Toulmin’s Framework for the Analysis of Everyday Argumentation: Some Methodological Considerations”, *Kluwer Academic Publishers*, 17(2), PP 185-202.
- [27] Toulmin, S. E. (2003). *The Uses of Argument*, Published in The United States of America by Cambridge University Press, New York.
- [28] White, H. C. (1988). *Speech Act Theory and Biblical Criticism*, Published by Scholars Press, New York.
- [29] Wingate, U. (2012). “Argument! Helping Students Understand What Essay Writing is About”, *Journal of English for Academic Purposes*, 11(2), PP 145-154.